

פחד דוד



יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

פרשת ויקרא ז' ניסן תשפ"א

1068



ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 5:15 | 5:30 | 5:22 | 5:34

מוצאי שבת 6:27 | 6:29 | 6:28 | 6:28

רבינו תם 7:07 | 7:04 | 7:05 | 7:07

הילולא דצדיקיא



- ז - רבי חיים אבולעפיה אב"ד טבריה
- ח - רבי אליהו שפירא בעל אליהו רבא
- ט - רבי אריה לויין
- י - רבי שלום משאש ראב"ד ירושלים
- יא - מרים הנביאה ע"ה
- יב - רבי משה ב"ר נחמן הרמב"ן
- יג - רבי מנחם מנדל מזידיטשוב
- יד - רבי יוסף קארו
- טו - רבינו יוסף קארו
- טז - רבי יוסף צבי הלוי דינר - ראב"ד לונדון

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

משכיל לדוד

חביבותו של משה לפני המקום

מאה ועשרים, אחר שכבר ארבעים שנה היה במחיצתו של הקב"ה, וראה מה ששום ילוד אשה לא ראה, ועלה למרום, לחם לא אכל ומים לא שתה ועסק בתורה (שמור"ר מז, ה), ובכל זאת הרגיש שרק עכשיו החל להשיג את דברי השי"ת. זאת מדרגת הענוה של משה רבינו, בבחינת "א"ז עירא.

ואם כנים אנו בכל זה, יובן באר היטב כל מה ששאלנו. הנה קבלה היא מרביתנו ש"בדרך שאדם רוצה לילך, בה מוליכין אותו" (מכות י, ב). ולכן, הקב"ה בראותו את מידת ענוותנותו של עבדו משה רבינו ע"ה, הראה לו דרך חביבה שכל מה שנגלה ומדבר עמו זה רק לצורך עמו בני ישראל, ואצל הקב"ה זה נקרא שמדבר עבור משה, שכן שקול הוא כנגד כל ישראל (ילקוט"ש יתרו רמז רס"ח). ואמנם נכון הוא שלגבי משה היה נחשב שדיבר עמו עבור חשיבות בני ישראל, אולם למעשה הקדוש ברוך הוא דבר איתו מחמת ערכו וחביבותו כלפיו.

ובזה מובן גם מדוע הוצרך הדיבור לעבור דרך אוהל מועד, שכן מקומם של בני ישראל הוא משכן העדות ואוהל מועד, שיה רמוז על עם ישראל, ולכן היה הדיבור נחשב שעובר משם למעלת ולצורך בני ישראל. ואף מה שהיה לצורך עצמו, החשיב משה רבינו לצורך ישראל. וכיון שהחשיב את עצמו כמתחיל בלבד בתורת ה', זכה להתעלות שבשבילו נתייחד הדיבור שילמד וינחיל את התורה לעם ישראל.

וכיון שידע משה רבינו שהדיבור עמו הוא עבור בני ישראל, הבין שהקב"ה נוהג עמו, במידה כזו שהדיבור מתייחד עמו רק בזמן שעם ישראל ראויים, לכן יעץ ה' למשה ואמר לו: לך אמור להם דברי כבושין. דהיינו שתאמר להם שיהיו תמיד בתפילה ותשובה, כדי שבזכותם ולצורכם ימשך הדיבור עבורכם לדבר עמי.

תדע לך שהרי שכאשר ישראל היו מנוחים שלושים ושמונה שנים, על שהוציאו את דיבת הארץ רעה בחטא המרגלים, קיים הקב"ה רצון יראוי ולא יחד את הדיבור, זאת כרצון משה שרק שכאשר יהיו בני ישראל ראויים בזכותם ידבר עמו, ואף שמצד עצמו היה ראוי לכבדו. אבל מצד ענוותנותו של משה רבינו, שלא ידבר עמו לצורך עצמו ורק לצורך בני ישראל, עשה הקב"ה כרצונו של משה רבינו, עבדו הנאמן.

ולפי זה מיושב היטב הלשון "דברי כבושין". כי משה רבינו רעיא מהימנא מתחנן לפני ישראל; הלא רק בזכותכם מדבר עמי הקב"ה ולא לצורך עצמי, לכן המשיכו ללכת בדרך ה' והיו נכונים ובטלים לפניו ובזכות זה ידבר עמי ה' לצורכם. אם כן מתורצות קושיות האדמו"ר מסאטמאר זצוקלה"ה בדרך נפלאה.

העולה מכל הדברים, שצריך האדם לאהוב את הקב"ה בכל נפשו, ללא גבולות. ותמיד ידבק ויכלכל את צעדיו האם הוא עושה די עבור מטרה זו. וזהו פירוש דברי הפסוק; ויקרא אל משה מאהל מועד. כי ה' ברוב טובו קורא לכל נפש יהודית להיות קשורה ודבוקה באהל מועד, ועל ידי זה אהבתו בליבו אל ה' תהיה תקועה כיתד בל תמוט.

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" (ויקרא א, א)

שהיה הדיבור יוצא מבית קדשי הקדשים ומגיע לאוהל מועד ונפסק. לאמר, צא ואמור להן דברי כבושין שבשילכם הוא נדבר עמי, שכן מצאנו כל שלושים ושמונה שנים שהיו בני ישראל במדבר כמנוחים לא נתייחד הדיבור עם משה (רש"י). ולכאורה מדוע עבר הקול למשה רבינו ע"ה דרך אוהל מועד ולא הגיע ישר לאוהלו של משה.

ועוד יש לברר בענין זה. הנה בחידושי תורה לרבינו הקדוש מוהר"ר יואל מסאטמאר זצוקלה"ה, מדייק בדברי רש"י המובאים לעיל, שהרי מצינו בחז"ל (תענית טז, א) (שדברי כבושין הם דברים הכושין לבבות בני ישראל לתשובה ולהחזירם למוטב, ואילו כאן לכאורה יש בקריאה זו דברי שבח, באומרו להם שבשילכם הוא נדבר עמי).

ועוד כתב שם, שכל הדרש הזה מובא בליקוט שמעוני (ויקרא רמז תלא), וכתב דיש לתמוה במה שהביא בילקוט"ש, וזה לשונו: יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו, תלמוד לומר 'לאמר', לצורך ישראל היה מדבר עמו ולא היה מדבר לצורך עצמו. דבר אחר; יכול לא היה מדבר עמו אלא לצורך הקהל, תלמוד לומר 'לאמר', מדבר היה עמו לצורך עצמו, עכ"ל. והדברים טעונים ביאור, בהבדל המהותי שיש באופן שבו ה' דיבר עם משה רק לצורך עצמו או רק לצורך ישראל.

ונראה בהסבר העניין, בהקדם דברים אחדים. הנה, ידועה גדולת מעלתו של משה רבינו ע"ה אבי הנביאים, איש האלוקים. אשר הנחילנו ולימדנו שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה (תענית ז, א). ועל כל אדם להיות בבחינת "אדם כי יקריב מכם קרבן", דהיינו להחשיב עצמו כקרבן, לבטל ולהכניע עצמו כמו בהמה הפושטת את צווארה לשחיטה.

ואכן, כזאת צריכה להיות כוונת הלימוד ועמל התורה, להחכים ולדעת רצון הבורא יתברך ולא ח"ו להתכבד בתורה (אבות ד, ה), כי אם בענוה והכנעה. ונקודת מבט חשובה זו השריש בנו משה רבינו ע"ה שהגה בתורה ולא החשיב עצמו למאומה, כי אם היה עניו ביותר, כמו שהתורה הקדושה מעידה עליו (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה".

מידת הענוה הזו, שהיא הכתר לכל המידות הטובות והנאצלות, מוצאת את ביטויה בחתילת ספר ויקרא, באות "א"ז עירא, שאפילו תינוקות של בית רבן בתחילת לימודם בתורה הקדושה - מחנכים אותם תחילה בספר ויקרא. ומשה רבינו הרגיש בעצמו שהנה הוא מתחיל ללמוד ולהגות קסטן, כיון שיקרו בעיניו דברי התורה, עד שאפילו האות הכי קטנה, אל"ף, שבה מתחילים תינוקות של בית רבן לקרוא, חביבה בעיניו. וזהו ויקרא, יקרו א'.

ולכן באמת מתחילין התינוקות לקרוא בפרשת ויקרא. כדי שיהיו דברי התורה יקרים בעיניהם, כמו שהיו יקרים בעיני משה, רבן של בני ישראל.

ועד כדי כך, שאף לפני מותו כאשר משה הנחיל את מורשתו הרוחנית לבני ישראל, הוא מתחטא לפני קונו ואומר לו (דברים ג, כד) "אתה החילות להראות את עבדך". היינו, בגיל



במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א



דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

את מה אנחנו בעצם מקרצפים?

חומש 'ויקרא' פותח בסיפורו של יהודי שחטא בשגגה, וכדי להזכות ולהיטהר - הוא נדרש להביא קרבן לכפרה. רוכש היהודי כבש בריא, ועולה לירושלים לבית המקדש, להקריבו. אך כדי שהקרבן יתקבל ברצון, ישנו תנאי חשוב וקריטי: על הקרבן להיות מוקרב ברצון, בחשק, מתוך רצון אמיתי לכפר את חטאו בקרבנו, ולשוב להתקרב לבורא עולם.

אך מה נעשה, אם אדם אינו מבין את חשיבות העניין ואינו רוצה להקריב קרבנו? מה נעשה אם יהודי אינו רוצה בקרבנו, קרבנו לא מוקרב מתוך חשק ורצונו, וממילא לא יועיל לכאורה? באים חז"ל ופותרים את הבעיה: כופים אותו עד שיאמר שהוא רוצה להקריב, מכריחים אותו לרצונו!

בלב יהודי, מעיר הרב קובלסקי שליט"א ב"פנייני פרשת השבוע" - תמיד בווערת להבת רצון עוצמתית, שאיפה וחשק לעשות טוב, לקיים רצון בוראו, לעשות נחת רוח ליוצרו. בכל יהודי, בכל מצב ובכל מקום, יש את הניצוץ הזה, לא משנה מה עברו או מה עתידו - תמיד יבער בו אותו ניצוץ. צריך רק להבעיר, להדליק את אותו ניצוץ, להעניק חיות לאותה גחלת שתהפוך לאש בווערת המובילה את המעשים. ככל שנהיה יותר מודעים לרצון הזה, ככל שנפנים יותר שהוא פועם בליבנו - יקל עלינו לתת לניצוץ את התנופה, לתת לו להוביל אותנו לקיים את הרצון האמתי שלנו: לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו!

פעם, בשלהי חודש אדר, נכנסו רבני הישיבה אל האדמו"ר הרשב"ב מליובאוויטש זצ"ל, וביקשו את עצתו בענין בחור שהגיע זה לא מכבר לישיבה, אך אורחותיו ושיגו ושיחו - גשמיים ומרוחקים מהווי החיים בישיבה. "הוא מנותק לחלוטין מהווי החיים הרוחני בישיבה, כולו שקוע בעולם הזה, בגשמיות מאוסה. במה ניתן לסייע לו?" - שאלו.

"במשך היום - שימלא את סדרי הלימוד במלואם", הורה הרבי, וכאן הוסיף הוראה מפתיעה: "ואחר כך, מדי ערב אחרי שעות הלימוד, שיקדיש את זמנו לעבוד קשה בניקיונות הפסח. שיתאמץ, שימרק, שישפשף, שיקרצף. המאמץ הפיזי בניקיון הפסח - יש בו סגולה לנקות את הגוף מהגשמיות השולטת בו, ולהעניק חיים רוחניים איכותיים!".

נפעמו הרבנים, אך עשו כמצוות הרבי. הם הופתעו לגלות את השינוי הגדול שהתחולל בלבו של הבחור, כאשר עבודת הניקיון המאומצת - ניקתה את נשמתו מהגשמיות שאפפה אותה, והעניקה לו הילה רוחנית ושאיפות אמיתיות, עד שברבות השנים הפך לאחת מדמויות ההוד בקהל חסידי ליובאוויטש.

ובעצם מה שמסתבר הוא, שניקיון הפסח - המאומץ, הפיזי, בו אנו מפרכים את ידנו בימים אלה שעות רבות, בו אנו עסוקים באינטנסיביות בשבועות אלו, הניקיון הזה מחולל מהפך עמוק בתוך הנפש. וכפי שגילה הרה"ק רבי פנחס מקארץ זצ"ל, שעבודת הניקיון והמירוק בערב פסח בחדרי הבית, הסיודו מחדש, פינוי האשפה והחפצים המיותרים - כל אלו הם המובילים אותנו לניקיון והתחדשות בתוך הנפש שלנו.

הבה נחפש ונרדוף אחרי כל הזדמנות להתאמץ לנקות ולטרוח בשפשוף - כי איננו מנקים רק את הלכלוך שעל הרצפות, אלא מחדשים את הנפש שלנו, מנקים את עצמנו ומאפשרים לנו להתחבר לרגעים המרוממים של התחדשות כללית בחג הפסח!

רבי דוד אלבו שליט"א, מנהל בית הספר היהודי בפריז שבצרפת, סיפר שבאחד הימים, כאשר ערך סדר במשרדו הוא החליט להשליך לאשפה קלסרים ישנים שהעלו אבק וכבר לא היה בהם צורך.

תוך כדי ההתעסקות בקלסרים, נשמטה מאחד מהם לפתע תמונת תלמיד שלמד בעבר בבית הספר.

הרב אלבו הרים את התמונה, הניח אותה על השולחן שלפניו ובכל פעם שעבר לידה - הביט בה לרגע קל. במשך יומיים התמונה הייתה מונחת על שולחנו, ובכל פעם שעיניו נתקלו בה - הוא נזכר באותו תלמיד שלמד בבית ספרו.

לאחר יומיים צלצל הטלפון במשרדו של המנהל והדובר מעבר לקו שאל האם המנהל זוכר את אותו תלמיד פלוני שלמד בבית ספרו מספר שנים קודם לכן.

הרב אלבו נדהם מצירוף המקרים, וענה שביומיים האחרונים עומדת תמונתו של התלמיד על שולחנו לנגד עיניו.

כיון שכך המשיך הדובר מעבר לקו ובישר למנהל בצער רב ששעה קלה קודם לכן התלמיד נהרג בתאונת דרכים קשה ר"ל.

לשמע הבשורה הנוראה הרב אלבו

במרה מפטירין



הפטרת השבוע:

"עם זו יצרת לי" (ישעיה מ"ג)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על המלך אחז שסגר דלתות בית ה' וביטל את עבודות בית המקדש, שהוא מענין הפרשה בה מדובר על דיני עבודת הקרבנות.



נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

בלתי אפשרי לחזור בתשובה שלמה

האיסור העיקרי של לשון הרע הוא "לא תלך רכיל בעמך", אך החפץ חיים מבאר על כמה לאוין ועשין ואורזין עובר אדם כשאינו נזהר מאיסורי לשון הרע ורכילות. בעל לשון הרע, הרגיל בתמידות לדבר לשון הרע, עלול בקלות לצבור לעצמו הרבה מאוד עבירות יותר מכל חטא אחר, ועל כן אומרים חז"ל על שלוש עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא ואילו הן עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, ולשון הרע כנגד כולן.

יתר על כן, אין בעלי לשון הרע יכולים לפייס את כל מי שנפגע מכל דיבורי לשון הרע שדיברו ולבקש את מחילתו ולפיכך יהיה זה בלתי אפשרי עבורם לחזור בתשובה שלמה על חטאיהם, כי בודאי לא יזכרו את כל הנפגעים וגם אם יזכרו, לא יוכלו להגיע אל כל הנפגעים ואל הדורות הבאים שנפגעו ולא תגיע אליהם מחילה על זה.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א



הקב"ה משתמש בלשון קירבה למשה רבינו

ראינו רבים מגדולי עולם שהתהלכו בעולמות העליונים.

על כ"ק מרן רבנו חיים פינטו זיע"א, מסופר כי פעם בשעת תפילת מוסף זכה ועשה עליית נשמה. וכן הבעל שם טוב זצוק"ל בנטילת ידיים של סעודה שלישית ידע כי נפטר באותה שעה ה"אור החיים" הקדוש, וזאת על ידי עליית נשמה.

לפיכך אם מקדש האדם את עצמו וכובש את יצרו, ומתעלה בתורה ויראת שמים - גדול הוא מן המלאכים שהם עומדים תמיד הכן אך ורק לשרת את בוראם ומוכנים לכל משימה שתוטל עליהם, ואילו האדם הנמצא בעולם הזה, על אף שיש לו פיתויים ותאוות כגון - לשון הרע או זימה וכן גאוה וכבוד וכו', ועם כל זה מוכן הוא לצעוק ולומר "נעשה ונשמע" ורוצה הוא רק את קרבתו של הקב"ה ואינו שת ליבו לדברי היצר הרע, הרי בודאי שמגיע לדרגה גבוהה אף יותר מן המלאכים, ועליו נאמר (תהילים קג, כ) "גברי כח עשי דברו" גיבור גדול הוא נקרא משום שכובש את יצרו הרע. ולכן דימה המדרש את עם ישראל לדרגת המלאכים שכבשו יצרו ואמרו "נעשה ונשמע".

וחשבתי לומר כי זהו הפירוש של הפסוק "ויקרא אל משה". מדוע לא נאמר "ויאמר" או "וידבר", אלא נראה כי "ויקרא" זו לשון שהכתוב משתמש בה עבור מלאכי השרת כמו שנאמר "וקרא זה אל זה ואמר" "וקרא" - לשון קירבה. "וקרא" עם הכולל עולה גימטריא "וקרב" או מלשון "קרוב" - לומר לך שכשם שלמלאכים יש קירבה חזקה אל הקב"ה, כך משתמש הקב"ה באותה לשון קירבה וקורא למשה רבינו לפי שמחבב אותו וקורא לו בשמו. וקרבתו הרבה של משה רבינו לה' יתברך נובעת ממצוותיו וממעשיו הטובים.

לכן אומר המדרש "ברכו ה' מלאכיו" - אלו משה ואהרן שקרבתם אל ה' הייתה למעלה מגדר הרגיל ולא היה להם בעולמם דבר זולת קרבת האלוקים, וזה היה כל חפצם וכל עמלם בזה העולם. לכן כאשר רצה משה רבנו להתקדש ולהיטהר - עזב אף את אשתו כיון שלא רצה שתהא לו שייכות כלשהי לעולם החומרי וחיפש רק את קרבת ה', בבחינת (תהילים עג, כח) "ואני קרבת א-להים לי טוב".

פניני הפרשה



השופר נותר לנס ולזיכרון עולם

"והקטיר הכהן את הכל המזבחה" (ויקרא א, ט)

"את הכל - לרבות הקרניים והטלפיים" (תו"כ).

שאל רבינו חיים בן עטר זיע"א, ב'אור החיים' הק':

מדוע אברהם אבינו בהעלותו את האיל לקרבן עולה, הניח את הקרנים לשופרות (כמבואר בפרקי דרבי אליעזר פרק לא) ולא העלה אותן על גבי המזבח?

מבאר ה"אור החיים" בכמה אופנים:

יתכן לפרש כי באמת הקריב הכל על המזבח, אלא שהקרניים פקעו מעל גבי המזבח, ואמרה המשנה בזבחים (פו, ב) "וכלן שפקעו מעל המזבח לא יחזיר".

ועוד אפשר לבאר בדרך נוספת, שהיות ועדיין לא ניתנה תורה, אף שאמרו חז"ל (יומא כח, ב) קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, מכל מקום היה זה ברצונם, במקום שלא היה הכרח לנהוג אחרת מסיבה כלשהי, אבל במקום שהיה גילוי אלוקי שלא לעשות כמצות התורה, הותר להם הדבר, כמו בנישואי תמר ליהודה, או נישואי שתי אחיות ליעקב.

כמו כן כאן, קרני האיל עמדו לנס בהודעה נבואית (כדברי המדרש ב"ר נו, ט) ולכן לא קיים אברהם בהן מצוות הקטרה על המזבח.

יש מצוות ויש מצוות

"אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה בשגגה ואשם" (ויקרא ד, כב)

המילים "ועשה אחת מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה", מיותרות הן לכאורה, שהרי אם הנשיא חטא, ודאי שעשה דבר אסור?

כך תמה בעל ה'דברי יואל' מסאטמר, ומוסיף עוד בתמיחה מדוע התורה מכנה את החטא בשם "מצוות"?

לבאר עניינים אלו מחדש ה'דברי יואל' יסוד גדול בעבודת השי"ת, כי היצר הרע לא בא לאדם במישרין ואומר לו חטא, אלא מסמא את עיניו ומפתהו שהוא מצווה, ובאמת היא עבירה גדולה. ובוודאי גם לנשיא בישראל בוודאי שלא יפתהו מיד לעבירה, אלא דרכו לבוא בעקיפין ולסמות את עיניו שיחשוב על עבירה שהיא מצווה.

וזהו אפוא הפירוש "ועשה אחת מכל מצוות ה'", כלומר, הוא טועה בדעתו וחושב כי מצווה הוא עושה, אבל האמת היא "אשר לא תעשינה", מצווה כזו אסור לעשותה, כי היא באמת עבירה.

הדרשנים הוסיפו בענין זה מילתא דבדיחותא:

יהודי אחד נכנס בטעות לבית כנסת רפורמי, וראה על כותל המזרח שלט המכריז "ותלמוד תורה כנגד כולם". מיד שאל, מה לכם ותלמוד תורה? ועוד בהכרזה שכזו.

ענו לו: אצלנו קוראים את השלט משמאל לימין, כמו באנגלית, וכך יש לקרוא את השלט: כולם כנגד תורה ותלמוד.

הנפש - היא החוטאת

"דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא" (ויקרא ד, ב)

עשרה דברים משמשין את הנפש (עיקר חיותו של האדם) כפי שמוצא במדרש.

הושט - למזון. הקנה - לקול. הכבד - לחמה. הריאה - לשתיה. ההמסס - לטחון. והטחול - לשחוק. הקיבה - לשינה. המרה - לקנאה. הכליות - מחשבות. הלב - גומר (המחשבה במעשה) והנפש למעלה מכולם.

אמר הקדוש ברוך הוא אני עשיתיך חשובה מכולן ואת יוצאת וגוזלת וחומסת וחוטאת?! הדא הוא דכתיב: "נפש" כי תחטא.



מתי יש להעביר את קמחא דפסחא לטובת הנצרכים?

על ההלכה הפותחת את הלכות הפסח: "שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלוש יום", כתב הרמ"א: "מנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך הפסח". ה'חפץ חיים' זצ"ל הביא ב'שער הציון' בשם תשובת 'בית דוד' לתמוה, הלא דינא דגמרא הוא, בתלמוד הירושלמי (בבא בתרא א, ו), ומדוע הביאו הרמ"א בתור מנהג גרידא?

תרוצים רבים נאמרו, והגאון רבי נתן גשטטנער זצ"ל נהג לומר בדרשת שבת הגדול, שבפסח רבים מקפידים על מנהגים יותר מאשר על ההלכה. כלן הודיעם הרמ"א שזה גם המנהג, ויש לקיימו בהידור ככל מנהגי החג הקדוש...

כמה וכמה פוסקים כתבו, שהרמ"א אכן מציין מנהג. כי מדין הירושלמי, די היה לתת את מעות החיטים בערב פסח או בסמוך לו ממש, ואילו הרמ"א הסמיכו להלכה שדורשים בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש יום, וכתבו בוא"ו החיבור, להורות שהמנהג לקנות חטים ולחלקם החל מפורים.

על המנהג וטעמו, סיפר הרב אהרון טויסיג שליט"א ('מקרבן לתורה' על הגדה של פסח).

אחד התלמידים, שהסיע את פוסק הדור הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בהתנדבות, שכידוע, היה זמנו דחוק ורגעיו ספורים, מדודים ומדוקדקים, סיפר את המעשה הבא.

פעם השתתף באספה חשובה עם רעיו, מנהיגי יהדות ארצות הברית, הגאונים רבי אהרן קוטלר ורבי יעקב קמיניצקי זצ"ל. לבנו את הטעון ליבון הכריעו בנושאים שעמדו על הפרק, ובשעה עשר בקש רשות להיפרד. נכנס לרכב, ובקש לנסוע לאולם שמחות פלוני. נערכת שם חתונה.

התעניין הנהג: "חתונת תלמיד?" ורבי משה השיב: "לא".

שאל: "בן משפחה?" וענה: "אילו היה זה בן משפחה היתה הרבנית מצטרפת".

לא שאל עוד. הבין שזה איזה מקורב, מעשים שבכל יום. לפעמים פקד שלוש, ארבע וחמש חתונות בערב. נכנס, איחל וברך, שימח וריגש, ופנה לשמחה הבאה.

הגיעו. החנה את המכונית ויצא ללוות את הפוסק הנערץ. איזו התרגשות עורר בכניסתו. המחותר חרד לקראתו, ורבי משה הרעיף עליו ברכות מאליפות. "אני מצד הכלה, הציג עצמו. קרוב שלה, ומכיר אותה אישית. זכיתם באוצר,

דעו להעריך אותו!" והנהג שומע ומשתאה. גם המחותר יצא מגדרו: "לא ידענו שהרב קרוב ומקורב, היינו מזמינים אותו לחופה!" ורבי משה ענה: "בשמחה הייתי משתתף, אבל אני בא מאספת רבנים חשובה בענייני הכלל. עזבתי לפני שהסתיימה ומיהרתי לכאן".

מיד ליווהו לשולחן ה'מזרח', ושלא כמנהגו ישב זמן רב. תור ארוך השתרך לאחל לו 'מזל טוב', שהרי קרוב משפחה הוא, וכל אחד מהמוזמנים הציג עצמו, פרט קרבנו והביע שמחתו, שעכשיו מחותר הוא עם גדול הדור. ורבי משה מתברך ומברך בסבלנות ומאור פנים, וממתין בסבלנות עד שהחתן והכלה יצאו מחדר היחוד. ואז, לצלילי התזמורת, קם ורקד עם החתן. ההתלהבות הרקיעה שחקים. שב ושבח באזני החתן את הכלה וייחוסה, אישיותה ותרומיות מידותיה. נפרד בברכות מבעלי השמחה ופנה אל ילדה קטנה: "התואילי נא לקרוא לך, לבקשה לגשת אל המחיצה?".

הכלה ניגשה, ורבי משה ניגש בלוויית הנהג אל המחיצה. התרגשה כל כך. אמר: "הלא קרובתי את, חייב הייתי לבוא. למשפחה יפה נכנסת", וברך בלי די, כשהכלה דומעת ומתייפחת ועונה 'אמן' בכל לבה.

ברכב התרווח רבי משה. "כבר לא נותר הרבה זמן לישון, הפטיר, אבל אין ברה, יש דברים שחייבים להיעשות".

"אפשר לשאול?" בקש הנהג.

הרשות נתנה.

"בדרך לאולם אמר הרב שאין זו משפחה. והראיה, שהרבנית לא באה".

"אספר לך", ענה לו.

"לפני כמה ימים ישבתי ולמדתי. הרבנית נכנסה: 'הגיעה כלה ורוצה להתברך'".

וכאן המקום לציין, שרבי משה היה עניו בתכלית הענווה, והסיפורים על ענוותנותו מבהילים. הוא מצא לנכון להצטדק על ברכותיו, שהיה להן כח מופלא. ממש: "ותגור אומר ויקם לך".

"וממילא, אף שאיני מחזיק עצמי אף מחכמי הזמן, מכל מקום כיון שהחולה מחזיק אותי לחכם, ובדין הוא צריך להחזיק כן, מצד שאני מחזיק ישיבה ואומר שיעורים, ומן הספרים שחיברתי, הרי הולך למקום שהגמרא צוותה לילך. ובזכות אמונתו בדברי חז"ל, יקבל השם יתברך גם תפילתי וברכת". איזו ענווה!

"הוריתי שתבוא, ברכתיה בכל לב ושבתי לתלמודי.

"כעבור כמה רגעים נכנסה הרבנית, וסיפרה שהכלה עומדת בפרוזדור ומתייפחת. אינה יודעת מה העניין, והכלה מסרבת לומר. בקשתי שתכנס. נכנסה בוכיה וספרה שהיא ירושלמית, בת הישוב הישן, והוריה עניים מרודים. אין להם פרוטה לפרטה. שידוכו עם בחור אמריקאי ממשפחה אמידה, שהודיעה שכל הוצאות

עליה, בתנאי שהחתונה תיערך בארצות הברית. באין ברירה הגיעה, אבל אין לה כאן איש. בכיה גבר. היא נכנסת למשפחה זרה וענפה, מלוכדת ומאוחדת, והיא תלושה ובודדת...

"שאלתי: ומה בידי לעשות?"

"אמרה: 'שהרב יגיע לחתונה ויציג עצמו כבן משפחת, מיד יעלה ערכי בעיניהם וייתחסו אלי בכבוד ובהערכה'.

"תמהתי: 'איך אשקר ואגנוב דעת הבריות, חלילה?'

"אבל חז"ל העלו על נס חכמת בני ירושלים אמרה: 'רבי, וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואל?! שאין לך מי שאין לו קרוב. אם כך קרובה אני, גם אם קרובה - רחוקה. ניאח, הוציאה מתיקה הזמנה ונתנה לי"...

הנה כי כן, הובהר איך הציג עצמו כקרוב לכלה. ובאמת 'מחותר' היה משני הצדדים בשווה.

נשארה שאלה אחת: "הרב הגיע, אפוא, להציג עצמו בפני משפחת החתן כקרוב של הכלה".

"אמת".

"ועשה כן, ושמוחו בו, והשעה התאחרה, והוא זקוק להחליף כח לקראת יום המחרת, וכל דקה יקרה!"

"אמת".

"מה ראה להתעכב ולשלוח לקרוא לכלה, להמתין לה ולברכה? הלא כבר התברכה מפיו".

"הלא תבין, הסביר רבי משה בנועם שיחו, היא בקשה שאבוא, היה חשוב לה שאבוא, תלתה בכך תקוות רבות למעמדה ומקומה במשפחתה החדשה. בעוד שעה שעתיים תסתיים החתונה, ולבטח תשאל את בעלה האם הייתי, ותשמח.

"אבל בינתיים, תהיה לפותה שעה או שעתיים בצבת הספקות. אמנם משמחים אותה ומחוללים סביבה, אבל אינה רגועה, אינה שמחה לחלוטין.

"אם אני יכול לחסוך ממנה שעה של מתח, לא אעשה זאת!?"

את, זה מבט יהודי! מבט של גדול בישראל!

אל תשאיר אותו במתח!

ומה על העני, שהפסח מתקרב ואינו יודע איך יקבלו!

אמת, דואגים עבורו, אוספים מעות חטים לקמחא דפסחא. אל דאגה, יהיה לו מה לאכול, ואף בשפע. הן ידועים דברי הגאון מוילנא זצ"ל. הכותב אומר: "שבעת ימים תאכל מצת, מצות יאכל את שבעת הימים" (שמות יג, ו-ז). מדוע כפל הצווים, ומדוע "מצת" ראשון בכתב חסר והשני בכתב מלא? אלא שיש כאן צווי אחד לאכילת המצה, וצווי שני לראות ולדאוג שגם לזולת יהיו מצות. ולכן הראשון בכתב חסר, כי לעצמך רשאי אתה לצמצם ולחסוך, אבל לזולת תדאג בהרחבה ובשפע טובה - אבל אל תשאיר אותו במתח עד ערב החג!

ואין הדברים אמורים בעניים בלבד, ובקמחא דפסחא בלבד. בידך לעזור, לשמח, עשה זאת ככל המוקדם, ויפה שעה אחת קודם!